

Старжець Володимир Іванович,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, теорії держави і права та філософії ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», м. Рівне

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У КУРСІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Впровадження інноваційних та дієвих методів навчання є ключовим аспектом забезпечення високоякісної шкільної освіти. Особливу увагу слід приділяти розвитку компетентностей, що сприятимуть активній участі учнів в навчальному процесі та стимулюватимуть формування критичного мислення й самостійності. Традиційні, переважно пасивні методи навчання втрачають свою ефективність у контексті сучасних освітніх вимог, оскільки не забезпечують належного рівня мотивації до вивчення суспільствознавчих дисциплін та не сприяють повноцінному розвитку ключових і предметних компетентностей здобувачів освіти. У цьому контексті актуальним є використання проектної діяльності як ефективного чинника формування активного мислення учнів під час опанування змісту шкільного курсу громадянської освіти.

Метод проєктів на уроках громадянської освіти якнайкраще сприятиме застосуванню учнями теоретичних знань під час виконання пізнавальних завдань, розвитку критичного мислення та формуванню громадянської відповідальності. Цей вид занять відповідає європейським практикам щодо навчання, заснованому на джерелах та їх аналізі – source-based approach» [6, с. 122].

Педагоги відповідно до виду діяльності, розрізняють такі типи навчальних проєктів: дослідницькі, практично-орієнтовані, інформаційно-пошукові, рольово-ігрові, творчі, навчально-пізнавальні, соціальні. Саме під час таких заходів відбувається навчання через практичну діяльність, яке реалізується завдяки командній роботі та інтерактивним підходам. Це значно покращує сприйняття навчального матеріалу учнями, сприяє їхній глибшій залученості до процесу

навчання та розвитку важливих навичок, таких як співпраця та комунікація [1, с. 55]. Дослідницькі проекти допоможуть учням здобути більше знань про свою країну, її історію та культуру, а також про видатних людей, які зробили значний внесок у розвиток державності. Процес рефлексії та оцінювання власної діяльності через обмін думками на семінарах або віртуальний захист творчих робіт сприятиме формуванню навичок самоаналізу та здатності ефективно презентувати результати своєї роботи.

Проектна діяльність передбачає самостійну або групову роботу учнів над вирішенням певної проблеми з отриманням конкретного практичного результату. Її головною особливістю є спрямованість на реальні життєві ситуації та суспільно значущі завдання. У процесі роботи над проектом учні навчаються аналізувати інформацію, визначати проблеми, планувати діяльність, співпрацювати в команді та презентувати результати власної роботи [2].

Організація проектної діяльності зазвичай включає кілька етапів:

- 1) визначення проблеми та теми проекту;
- 2) постановка мети і завдань;
- 3) планування діяльності;
- 4) пошук та аналіз інформації;
- 5) реалізація проекту;
- 6) презентація результатів;
- 7) оцінювання та рефлексія.

У курсі громадянської освіти проекти можуть бути спрямовані на дослідження актуальних проблем місцевої громади, захист прав людини, розвиток волонтерства, збереження історичної пам'яті, екологічну безпеку, діяльність органів місцевого самоврядування та інші питання громадянського життя. Особливо ефективними є соціальні проекти, під час яких учні взаємодіють із представниками громади, органами влади, громадськими організаціями. Така діяльність дозволяє поєднати теоретичні знання з практичним досвідом громадянської участі. Наприклад, учні можуть реалізовувати проекти «Моя громада очима молоді», «Волонтерський рух у нашому місті», «Пам'ятки історії рідного краю», «Молодь і місцеве

самоврядування», «Безпечне інформаційне середовище». Робота над такими проектами сприяє формуванню відповідальності, ініціативності, навичок комунікації та співпраці.

Висока ефективність проектної роботи досягається лише за умови її інтеграції в навчальний процес як одного з постійних і органічних елементів. Для цього необхідно забезпечити виділення спеціального часу на кожному уроці. Головним чинником є її систематичність та планомірність, а не епізодичність.

Одним із ключових факторів, що впливає на процес сформованості вмінь самостійної проектної діяльності учнів, є мотиваційний компонент. В освітньому процесі досить часто спостерігається відсутність творчого підходу та самостійної постановки навчальних цілей учнями. Замість цього учні часто намагаються в максимально короткий термін механічно виконати завдання чи заучити матеріал, що свідчить про низький рівень усвідомленості. Використання мотивуючих чинників, які стимулюють учнів до активної пізнавальної діяльності, дозволить вчителю ефективно впливати на процес розвитку та формування цих вмінь. Учні повинні чітко усвідомлювати, чому і для чого їм необхідно вивчати той чи інший матеріал, а також яка є основна мета їхньої навчальної діяльності [4, с. 109].

Серед технологій і форм організації проектного навчання пріоритетне місце займають активні технології, які орієнтовані на самостійний пошук істини та сприяють розвитку критичного мислення, ініціативи й творчості. До таких методів належать: ситуаційно-рольові ігри, метод відкритої трибуни, психологічні тренінги, «мозкові атаки», методи аналізу соціальних ситуацій з морально-етичним аспектом, ігри-драматизації тощо. Окрім цих методів, доцільно застосовувати також традиційні форми: бесіди, диспути, лекції, семінари, робота з книгою та періодичними виданнями, а також самостійне рецензування [6].

Проектна діяльність створює умови для формування громадянської компетентності як інтегральної якості особистості, необхідної для успішної самореалізації в демократичному суспільстві.

Тому її подальше впровадження та вдосконалення є важливим напрямом розвитку сучасної шкільної громадянської освіти.

Отже, проектна діяльність є важливим складником сучасної громадянської освіти та ефективним інструментом реалізації компетентнісного підходу. Її використання забезпечує активне залучення учнів до навчального процесу, сприяє розвитку критичного мислення, навичок співпраці, відповідальності та громадянської активності. Практична спрямованість проектів дозволяє учням не лише засвоювати знання про суспільство і державу, а й набувати досвіду реальної громадянської участі.

Література

2. Вітюк М. В. Використання методу проектів на уроках історії. ЛОГОС. *Мистецтво наукової думки*. 2019. № 3. С. 54–55.
3. Гетманюк О. І., Бойко А. Р. Проектна діяльність у контексті нової української школи: теоретичні та практичні аспекти. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 25. С. 1-22. URI: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1599>
4. Державний стандарт базової середньої освіти (2020). URI: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
5. Кабанкова О. М. Формування пізнавальної самостійності студентів технічного університету в процесі вивчення іноземної мови: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Луцьк; Харків, 2018. 294 с.
6. Пометун О. Активне навчання учнів історії та громадянської освіти у контексті запровадження Державного стандарту базової середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 4. С. 106–115. URI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-106-115>
7. Пометун О., Гупан Н., Власов В. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: метод. посібник. 2018. Київ: Конві Прінт. URI: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/komp_2018.pdf